

Yuriko

MERCÈ AZNAR

anem

Yuriko

anem

poesia

MERCÈ AZNAR

Yuriko

anem
EDITORS

Yuriko

© Mercè Aznar

© del pròleg: Txema Díaz-Torrent

© D'aquesta edició:

Anem Editors, Encamp-Montellà, maig del 2025

Edició, disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

Correcció i revisió: Marc Cortès Minguet

www.anemeditors.com · contacte@anemeditors.com · [@anemeditors](https://twitter.com/anemeditors)

DL AND.77-2025

ISBN 978-84-18865-53-4 (Anem Editors, SL)

ISBN 978-99920-65-93-8 (Anem Editors, SL)

Imprès a GoPrinters (la Seu d'Urgell)

Tots els drets reservats. Sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, queden prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment. Dirigiu-vos al CEDRO <www.cedro.org> si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra o per a qualsevol ús similar.

*Al petit Spider-Man i les nenes d'ulls blaus.
A les mares que no hi són*

‘YURIKO’, O EL MIRACLE DE LA QUOTIDIANITAT

Si el monjo budista Eichu, en lloc de preparar un te per l'emperador japonès Saga a començaments del segle IX, ho hagués fet en l'actualitat, les hores necessàries per dur a terme la cerimònia d'acord amb la tradició haurien quedat constretes al màxim de noranta segons a què ens ha condemnat la dictadura de TikTok. I és que vivim una era de transmissió i consum voraç de dades en què ja no queda lloc per als rituals. Qui vol, en els temps que corren, invertir una tarda de pelegrinatge per comprar crispets amb família o amics i embeinar-se, posem per cas, una pel·lícula de dues hores? Tres o quatre d'esmerçades, *down the drain*, quan una plataforma qualsevol ens ofereix si fa no fa l'equivalent en capsulettes d'una durada mitjana de quaranta minuts des del confort del sofà de casa. Pim-pam, i girem full.

Així, lector, que tinguis *Yuriko* de Mercè Aznar a les mans no deixa de ser una heroïcitat, un acte de resistència als dictats que ens menen a devorar les referències que ens arriben mentre interactuem per accedir com més aviat millor a les que vindran immediatament a continuació —i, és clar, a ajudar algú a omplir-se les butxaques en l'intent—. Un procés que avui hauria d'implicar el mínim desgast i esforç per part nostra, res a veure amb el que suposa endinsar-se *comme il faut* en un text literari, que és el que ens ocupa.

Perquè al marge de moure'ns en una època gens abonada a llegir de forma pausada, atenta i relaxada en general —en què els portals en línia ens indiquen el

minutatge contra rellotge necessari per a una lectura, digues-li «consum» o «deglució»—, la lírica segueix pagant els plats trencats per anys i panys de cànons, en un àmbit en què gairebé sempre es confia i limita la presència de llibres, literaris o no, a les parets de l'aula. Aquests preceptes relativament arbitraris i immobilistes, siguem honestos, han fet avorrir el vers —i continuaran fent-ho— a generació rere generació. Legions de lectors latents que, un cop superats els corresponents requisits acadèmics, se'ns han quedat pel camí i no han volgut saber mai més res —qui és el guapo que els en culparà?— de Juan Ramón o Ausiàs Marc. O, per extensió, de qualsevol altre nom que fes tuf de lletra impresa i, per descomptat, de poeta. Potser també hi han anat en contra l'associació popular del gènere a la figura apegalosa d'un «jo» malalt o boig d'amor —segons el cas—, un llenguatge afectat i opac que ha barrat l'accés al prospector menys entrenat o voluntariós, un metre estabornidor o la suposada —i falsa— obligació de desentrellar allò que fos que l'autor havia encriptat entre línies separades.

No direm aquí que la Mercè ha aparegut a les nostres vides per posar remei a dècades de desavinences entre el cant, la rima i els seus receptors més reticents, però sí que constatem que se suma a una certa tendència dels darrers lustres —o dècades— a salvar l'art poètica de l'exclusivisme a què havia estat reduïda pels uns i els altres i atansar-la a un públic més ampli. En l'òrbita d'altres bards contemporanis que han defugit la grandiloqüència gratuïta —per exemple, la Mireia Calafell de «Llavors jo ja ho sabia:/ més mal que el que s'acaba/ fa allò que no comença»—, els versos de la Mercè es nodreixen d'un entorn pròxim que, d'entrada, afavoreix un ingrés amable en la seva obra fins i tot a l'explorador més escaldat.

Així, partim de la mirada d'una veu que ens interpel·la, sense aspiracions, ficant el nas entre els plecs del que és ordinari, i que tant pot ser aquí, «enfilada damunt d'una escala/ traient la pols de la tetera», que estar reflexionant amb sorna sobre la significació i els recorreguts últims de l'«estar aquí» prenent com a base la rutina de la vida diària («És un camí massa llarg,/ el que em porta a la resurrecció,/ i tinc molta roba per planxar»). El jo que a estones articula soliloquis i a voltes se'ns adreça amb la coartada de Yuriko —que pot ser l'interlocutor del jo poètic, ell mateix, nosaltres o tot a la vegada— ens porta de bracet per escenaris domèstics com a pretext per acompanyar-nos en la vivisecció de l'existència humana sense consentir que perdem el món de vista, gràcies sovint a fines dosis d'ironia («Quins tips de melodrama, oi?/ Massa Almodóvar, potser,/ massa Almodóvar»), que tampoc, no us ho amagarem, fan que el poemari sigui precisament l'alegria de la casa.

Convé deixar palès que per bé que s'intueix aquesta intenció de ser transparents, la Mercè no fa, si ens permeteu la broma, una liquidació total a preu de saldo: cal, com a mínim, passar per caixa en algun moment, i procedir amb l'assossec, sense urgències, digne d'algú entestat a escoltar un cop i un altre, que deia Gadamer. Perquè si bé la veu poètica construeix centres focals fonamentalment comprensibles, no s'està puntualment de plantar-nos davant de situacions no tan diàfanes en què haurem de recórrer a la imatgeria del conjunt, al mapa sencer, no ja per desxifrar cap codi secret —ja hem dit que això és innecessari, i fins i tot pot ser contraproduent—, sinó per dotar de coherència versos com ara «No sé explicar què va passar, Yuriko./ Ens va cobrir un núvol de pols/ i es va trencar una copa de vi./ De lluny sonava el llaüt de Dhafer Youssef./ Quan

l'home del desert em va abraçar/ ja no el vaig veure ni sentir.».

D'altra banda, per molt que l'autora desplegui un lèxic i una mètrica accessibles, cal no confondre aquest posicionament amb la incapacitat d'apuntar a la totalitat, però amb instruments diferents, despullada d'escarafalls formals i conceptuals. En el fons, si quelcom hauria de caracteritzar, al nostre humil entendre, la poesia no és l'acrobàcia mètrica o verbal, ni cap sobre-dosi de drama i rius de llàgrimes per la pèrdua d'algú estimat —en la línia del que suggeria Gil de Biedma com a element essencial per a un poema de qualitat: la capacitat d'expressar una sensibilitat extrema, però amb mesura—, sinó la seva habilitat de copsar l'epifania, de capturar l'instant amb elegància i contenció per aïllar-lo del seu context, desautomatitzar-lo —en paraules de Pere Ballart— i conferir-li estatus de símbol d'intensitat nuclear. A «Després vam fer un tram de vida junts/ i vam aturar-nos a mig camí a descansar», la veu que sentim no necessita caure en desvaris d'adolescent ofegant-se en un magma de sucre per fer-nos arribar la magnitud de la tragèdia, si és que som capaços de resseguir bé els viaranys que connecten la singularitat amb la categoria. Per altra part, de nou fent servir la quotidianitat com a embolcall per a la universalitat, a «Ell hi va anar sol, al concert./ A mi em van plantar. Ens separava la butaca buida» els protagonistes, que viuen un episodi d'allò més habitual, encarnen tots els tus i els jos que algun cop s'han trobat en circumstàncies similars o que ho faran en el futur, i el seient buit del poema esdevé els que ho han estat i ho estaran —qui sap per quina raó— fins a la fi de la creació.

Amb el desig, lector, que esdevinguis essència mentre gaudeixes de l'obra de Mercè Aznar, i sense cap ànim de donar detall aquí de tot el seu potencial,

deixa'ns cloure el que pretenia ser una humil invitació a la lectura —feta amb el convenciment, això sí, que inclús si formes part d'aquelles hordes de desencantats que dèiem abans, seràs ben capaç de rescatar «l'ampolla llençada al mar» de Celan que és *Yuriko*, i (re)trobar-te entre els seus versos.

TXEMA DÍAZ-TORRENT

La Seu d'Urgell, febrer del 2025

Les dones, els homes, un anell i les paraules

*Qué feliz coincidencia estar aquí,
ser esto, tener sitio.*

JESÚS AGUADO

Vols saber per què soc aquí,
enfilada damunt d'una escala
traient la pols de la tetera.
Això t'ho sé respondre,
no és el qui som i d'on venim
que em preguntaves ahir.
He somiat les nenes d'ulls blaus.
Eren en una cuina
plena de biberons sense tetina.
Jugaven una partida de parxís
amb les seves dents de llet.
La dona trista les mirava
mentre es buscava els pits,
reabsorbits per no alletar-les.
La imatge em reverbera
com gota d'aigua dins la cova.
És per això que soc aquí,
enfilada damunt d'una escala
traient la pols de la tetera.
En aquesta, ja no hi faig te.
Hi guarda les cendres
de l'home del desert.
No penso res, quan la miro,
no les sé pensar, les teteres,
però el mort que hi guarda, sí.
L'he pensat massa i sempre,
tant, que hi he deixat de creure,
en el poder balsàmic del temps.
No cura res, Yuriko.
Allò va ser i ja no és.

II

Hi passa el de sempre,
darrere de la cortina.
L'home que no dorm
és a la butaca llegint.
I la dona trista, dempeus,
mira com goteja l'aixeta.
Tu i jo els espiem.
Avui tampoc anirem al llac,
fa vent i el cel s'està tapant.
Saps? La dona del bosc
no s'hi va banyar mai, al llac.
Tampoc al riu ni al mar.
Tenia ànima d'ocell domesticat.
Quieta, sempre quieta, sobretot
quan caminava,
d'aquella manera tan petita...
Era un col·lapse de sensibilitat,
no apta per a la vida terrestre.
El dia que la vaig mirar als ulls
hi vaig veure Mart.
Sí, el planeta.

III

He vist la dona del bosc avui,
amb el gat de l'home a qui estimava.
El duia lligat en un cotxet per a bebès.
No ens hem parat a parlar, no.
Sonava *Naima* de fons,
quan la dona del bosc
va deixar l'home a qui estimava.
I plovia com ho fa avui.
No la facis mai, Yuriko,
una escena de *rota de amor por ti*
mentre sona *Naima*.
Coltrane és per escoltar ara,
en aquest jardí de dos arbres,
mirant com les tasses de te
s'omplen de pluja petita.
Va actuar sota els efectes
de la dona destronada, sí.
Per això se'n va endur el gat.
Però mai va ocupar cap tron.
No va ser la Naima de ningú.
Ni l'home a qui estimava,
cap Coltrane.
Li faltava tanta poesia...

IV

Es van acabar fa dies
els cels d'estiu amb estels,
però podem estirar-nos al jardí
i fer veure que mirem la Lluna.
Si tampoc vols mirar la Lluna
entrarem una estona al desert.
Sense mapa ni expectatives,
que és com s'hi ha d'entrar.
Sobre aquesta duna:
l'experiència dèrmica
de la sorra a les mans.
Poca cosa més s'hi pot fer,
al desert,
tret de contemplar-lo
amb tal entrega
que t'acabis oblidant de tu.
I del peix, amb espina inclosa,
que et va cuinar un home
que no t'estimava.
I del dia que van trobar
la dona del mercat morta.
Estesa a terra i en posició fetal,
com preparada per néixer
en un altre món.
Tens raó, Yuriko,
cap d'aquestes coses
no s'oblida.
Tampoc el posat absent
de la dona trista,
que es va quedar suspesa
en els versos d'una cançó i...

Una tetera que guarda les cendres d'un home és el detonant de la conversa, també dels silencis, entre l'autora i la petita Yuriko. Hi desfilen una mare trista —«L'ofeguen totes les coses/ a les quals l'ha lligat la vida»—, unes nenes d'ulls blaus i l'home del desert —«Ens vam estimar dos anys i dos minuts»—. Hi ha l'home que no dorm —«No sé com parlar-hi,/ amb un home que diu/ que no creu en la vida/ després de la mort»— i la dona del bosc i la dona del mercat, i un nen disfressat de Spider-Man. I hi ha també l'home de l'auró, i la soledat devastadora de qui ha deixat de creure en el poder balsàmic del temps: «No cura res, Yuriko, allò va ser i ja no és». Dones que se'n van i homes que ja no hi són, mares que no volen ser-ho, mares que no en saben prou i fills que encara no han après a plorar, en uns versos farcits d'ecos i d'absències —«L'aixeta de la pica gotejava/ i l'eco del degoteig/ feia més buida la casa»— i a la vegada una reivindicació continguda del present i del valor catàrtic de la paraula: «No cal saber *gatès*/ per parlar amb un gat». Això és *Yuriko*.

